

קמב עירובין דף צט עמוד א תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש)

ברשות היחיד והשתי ירק את רוקו ברשות הרבים, או להיפך, חייב
המאמר. מקשה הגמרא: והא בעינן – והרי כדי להתחייב על הוצאה
מרשות לרשות צריך שתהא עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה
על ארבעה טפחים, שהוא מקום חשוב, וליכא – ואילו כאן לא
נעקרו מי הרגלים והרוק ממקום שיש בו ארבעה טפחים, שהרי
נעקרו מגופו. מתרצת הגמרא: מהשכבתו – הצורך שלו לעקור את
המי רגלים והרוק מגופו, משניא ליה מקום – עושה את גופו למקום
חשוב, ונותנת למעשה ההוצאה חשיבות של מלאכה כאילו
העקירה היא מעל מקום שיש בו ארבעה טפחים.
הגמרא מוכיחה את תירוצה: דאי לא תימא הכי – שאם לא תאמר
כך, כיצד תפרש הא דאמר ר' – את דבר זה שאמר ר' (שבת קב), ירק
חפץ בתחילת ארבע אמות ברשות הרבים וכן בסופן כפי הכלל או
כפי ההפך, כלומר שנשרף בעודו באויר הכבשן על ידי השלהבת,
חייב המאמר. ויש לתמוה, והא בעינן – והלא צריך שתהא הנחה על
גבי מקום ארבעה טפחים שהוא מקום חשוב, וליכא – ופי הכלל
ושלהבת הכבשן הרי אין בהם ארבעה טפחים. אלא מהשכבתו –
הצורך שהכלל יאכל את מה שזרק לפיו וכן רצונו שהחפץ שזרק
לכבשן ישרף בשלהבת, משניא ליה מקום – עושה את פי הכלל או
השלהבת למקום חשוב, והא בעינן – גם כאן במשתיין ורק את רוקו
מרשות לרשות, מהשכבתו משניא ליה מקום – הצורך בעקירתם
מגופו עושה את גופו למקום חשוב.
הגמרא דנה בענין אדם העומד ברשות היחיד ומשתיין ברשות
הרבים ופי אמתו ברשות הרבים, האם חייב או פטור: בעי רבא,
הוא עומד פרוש היחיד ומשתיין ברשות הרבים, ופי האמה ברשות
הרבים, מהו – מה דינו, האם בתי עקירה אוליין – האם הקובע הוא
מקום עקירת המי רגלים והינו חלל גופו, ונמצא שעקרם מגופו
העומד ברשות היחיד והניחם ברשות הרבים וחייב, או בתי יציאה
אוליין – או שהקובע הוא מקום יציאת מי הרגלים מהגוף, והינו פי
אמתו שהוא ברשות הרבים, ונמצא שהעקירה וההנחה הן ברשות
אחת ופטור. תיין – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
שנינו במשנה: וכן לא ירוק מרשות היחיד לרשות הרבים. רבי
היה אומר וכו' אף משנתלש [נאסוף] רוקו בפיו לא יהלך ארבע
אמות ברשות הרבים, עד שירוק. הגמרא דנה בדעת רבי יהודה,
באיהו אופן רוק הנמצא בפה אינו נחשב עוד לחלק מהגוף. תמחה
הגמרא: וכי לרבי יהודה מיד שנתלש רוקו של אדם בפיו, מאחר
ולהוצאה הוא עומד הוא כבר נחשב כמשא ואסור לילך עמו
ארבע אמות ברשות הרבים, אף על גב דלא תיפיד בה – אף שלא
הפך את הרוק בפיו לעקרו ממקומו כדי להוציאו, והתנן – והרי
שנינו במשנה (כלים פ"ח מ"י) בענין רוק שבפה אם יש עליו תורת
משקה להכשיר פירות לקבל טומאה, הנה אוכל הבילה – תאנה
יבשה של תרומה בידים מסואבות – סתם ידים כמות שהן בלא
נטילת ידים שגורו חכמים עליהן להיות שניות לטומאה, וממילא
הן מטמאות את התרומה, והכנים את ידו הטמאה לתוף פיו כדי
ליפול משם צרור – אכן קטנה, ונגע בידו בדבילה, רבי מאיר מטמא
את הדבילה שבפיו, משום שהרוק שנאסף בפיו בשעת הלעיסה
הוא משקה והכשיר את הדבילה לקבל טומאה, והיא נטמאה
מידו. ורבי יוסי מטמא, כי לדעתו כל עוד שהרוק בפה, אינו נחשב
משקה אלא הוא חלק מגופו של האדם, ואם כן לא הוכשרה
הדבילה לקבל טומאה. רבי היתה אומר, היתה בה – אם הפך את
הרוק מצד לצד בפיו ועקרו כדי להוציאו, מטמא – טמאה הדבילה,
כיון שהרוק נעשה משקה והכשיר את הדבילה לקבל טומאה,
וכשהכניס ידו לפיו נטמאה הדבילה מידו, אבל לא היתה בה – אם
לא הפך את הרוק בפיו, מהור – הדבילה טהורה, כיון שהרוק לא
נעשה משקה ולא הוכשרה הדבילה לקבל טומאה. מוכח ששיטת
רבי יהודה היא שדווקא רוק שנעקר ממקומו אינו נחשב עוד
לחלק מהגוף, ואילו במשנתנו סובר רבי יהודה שהרוק אינו נחשב
לחלק מהגוף כבר משנאסף. מתרצת הגמרא: אמר רבי יוחנן,
מהחלפת השיטה – רבי יהודה חזר בו מדבריו במשנתנו וסובר
שדווקא אם הופך ברוק לא ילך עמו ארבע אמות ברשות הרבים.

המשך בעמוד קנ

מבאר הגמרא: הוא [ר-ב חזנא] כפר, מדיספא – כשם שהסיפא,
כלומר, המשנה לקמן (קפ). לגבי פתיחת דלת במפתח ברשות
אחרת, רבי מאיר שנה אותה, ואמר שיש לחשוש שמא יכניס את
המפתח לרשות שעומד בה, רישא נמי – גם משנתנו רבי מאיר שנה
אותה, ולכן גרס בה 'לא יעמוד' ומחשש שמא יכניס את החפץ
לרשות שעומד בה. מסיקה הגמרא: ולא היא – אין זה כמו שסבר,
אלא סיפא – המשנה לקמן לגבי מפתח, רבי מאיר שנה אותה,
ורישא – ומשנתנו היא שיטת רבנן החולקים עליו וסוברים שאין
חוששים שמא יכניס את החפץ לרשות שעומד בה, ולכן יש לגרוס
במשנתנו 'עומד אדם'.
שנינו במשנה: 'עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים
וכו', ובלבד שלא יוציא את החפץ חוץ מארבע אמות'.
דין המשנה 'עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים'
עוסק אף באדם העומד על גג בית הגבוה עשרה טפחים מרשות
הרבים, ובאופן זה מסתבר שכאשר מטלטל הוא מגביהו מעל
עשרה טפחים באויר רשות הרבים, כלומר, במקום פטור. ואמרה
על כך המשנה 'ובלבד שלא יוציא חוץ מארבע אמות'.
הגמרא דנה האם ניתן ללמוד ממשנתנו מה הדין כשהוציא חוץ
מארבע אמות ובין העקירה להנחה עבר החפץ במקום פטור,
לענין חיוב חטאת. מאזהרת המשנה 'ובלבד שלא יוציא חוץ
מארבע אמות'. מדייקת הגמרא: הא – הרי שאם אכן הוציא את
החפץ בשוגג חוץ לארבע אמות, חייב חטאת, וכיון שדין המשנה
'עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים' עוסק אף
בעומד על גג הבית והגביה את החפץ למעלה מעשרה טפחים
שהוא מקום פטור, נמצא שאף באופן זה אם הוציא חוץ מארבע
אמות, חייב חטאת. והטעם בזה הוא, משום שחיוב מעביר ארבע
אמות ברשות הרבים הוא על עקירת החפץ בתחילת ארבע אמות
והנחתו בסופן, ואם כן אין טעם לפוטרו מחמת שעבר החפץ
במקום פטור בין העקירה להנחה.
הגמרא מבררת האם לפי זה ניתן להביא ראיה ממשנתנו לדין
דומה שאמר רבא: לימא מסייע ליה – האם נאמר שניתן להביא
ראיה מדין זה לדינו של רבא, דאמר רבא (שבת ד), המעביר חפץ
ברשות הרבים מתחילת ארבע אמות לסוף ארבע, והעבירו דרך עליו
– מעל ראשו, מעל עשרה טפחים, חייב חטאת, ואף שבין העקירה
להנחה עבר החפץ באויר רשות הרבים למעלה מעשרה טפחים
שהוא מקום פטור, וזה כמבואר במשנתנו לגבי מעביר ארבע
אמות כאשר הוא עומד על גג הבית. דוחה הגמרא: מי קתני – וכי
שנינו במשנה 'אם הוציא חייב חטאת', הלא הוא רק דיוק מלשון
המשנה, ואם כן דילמא – שמא יש לדייק כך, 'אם הוציא, פטור אבל
אסור', כלומר, פטור מחטאת אבל אסור לעשות כן לכתחילה,
שמא יטעה ויעביר את החפץ ארבע אמות למטה מעשרה מבלי
להגביהו מעל עשרה טפחים.
הגמרא מביאה לשון אחרת בשמועה זו: איכא דאמרי – יש שאמרו
שמועה זו באופן אחר. יש לדייק מאזהרת המשנה 'ובלבד שלא
יוציא חוץ מארבע אמות', הא הוציא – הרי שאם העבירו ארבע
אמות והגביהו מעל עשרה טפחים באויר רשות הרבים, פטור אבל
אסור. מבררת הגמרא: לימא תיהו תיובתיה דרבא – לפי דיוק זה
האם נאמר שיש להקשות מהמשנה על דברי רבא, דאמר רבא,
המעביר חפץ ברשות הרבים מתחילת ארבע לסוף ארבע, והעבירו
דרך עליו – מעל ראשו, למעלה מעשרה טפחים, חייב. אומרת
הגמרא: אין להקשות על רבא, מי קתני – וכי שנינו במשנה אם
הוציא פטור אבל אסור, הלא רק דייקנו כך מלשון המשנה, ואם כן
דילמא – שמא יש לדייק כך, אם הוציא חייב חטאת, וכדברי רבא.
נמצא שלא ניתן לדייק ממשנתנו לחיוב או לפטור מחטאת, באופן
שהעביר ארבע אמות ועבר החפץ במקום פטור, וממילא גם לא
ניתן להביא ראיה או להקשות על דינו של רבא.
שנינו במשנה: 'לא יעמוד אדם פרוש היחיד וכו' וישתיין ברשות
הרבים, ברשות הרבים וישתיין ברשות היחיד, וכן לא ירוק'.
הגמרא דנה מה הדין אם שגג והשתיין או רק: אמר רב יוסף, עמד

או יוציא את הכלי, כי זהו היכר להזכירו שהיום שבת.
המשנה מביאה דין נוסף שיש היתר לאיסורו על ידי הכנסת ראשו
ורובה: **יָבֵן בֵּנֶת**, כלומר, גם לענין איסור שתיה מיין שבגת כאשר
אדם עומד מחוץ לגת ומושיט צוארו לגת כדי לשתות מהיין שבו,
צריך שיהיה ראשו ורובו בגת, כפי שיבואר בגמרא.

גמרא

שנינו במשנה, 'לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתה ברשות
הרבים' וכו', גזירה שמא יכניס אליו את הכלי, הגמרא תמדה על
כן מהאמור בגמרא לעיל על המשנה הקודמת: לעיל (צה) שנינו
במשנה, 'עומד אדם ברשות היחיד ומטלטל ברשות הרבים',
וביאר הגמרא שהיא דעת רבנן הסוברים שאין לחשוש שמא
יכניס את החפץ לרשות שעומד בה, וחולקים בזה על רבי מאיר
הסובר לקמן (קא) שאסור לאדם העומד ברשות אחת, ליטול
מפתח הנמצא ברשות אחרת ולפתוח שם דלת, גזירה שמא יכניס
את המפתח אליו, ומאחר ששנינו במשנתנו שלא יעמוד אדם
ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים, גזירה שמא יכניס אליו את
הכלי, משמע שמשנתנו סוברת כרבי מאיר. תמדה הגמרא: **רַיִשָּׁא**
– המשנה הקודמת היא שיטת רַבָּנִין החולקים על רבי מאיר, **וְיִסְפָּא**
– ומשנתנו היא שיטת רַבִּי מֵאִיר, הרי זה דוחק לומר ששני שתי
משניות זו אחר זו וסתמו אחת כרבנן ואחת כרבי מאיר. משיבה
הגמרא: **אִמָּר רַבִּי יוֹסֵף, בְּחִפְצֵינִי שְׂדֵיכִין לוֹ וְדִבְרֵי הֶבֶל** – בחפצים
שהוא צריך אותם אף חכמים מודים שאסור לאדם העומד ברשות
אחת לטלטל ברשות אחרת, גזירה שמא יכניס אליו, ולכן
במשנתנו העוסקת בענין שתיה, כיון שהוא צריך את המשקים כדי
לשתותם, אף חכמים מודים שיש לגזור שמא יכניס אליו, ונמצא
שאף הסיפא היא כשיטת רבנן.

הגמרא מסתפקת האם האיסור לעמוד ברשות אחת ולשתות
ברשות אחרת הוא גם כשרשות אחת מהן היא כרמלית: **אִיבְעִינָא**
לָהּ – הסתפקו בני הישיבה, **בְּרַמְלִית מֵאִי** – מה הדין בכרמלית,
האם גם בה גזרו שלא יעמוד אדם בכרמלית וישתה ברשות היחיד
או ברשות הרבים וכן להיפך, אף שאיסור ההוצאה בה הוא רק
מדרבנן, או שאסרו כן רק ברשות היחיד וברשות הרבים שאיסורם
מן התורה. **אִמָּר אֲבִי, הִיא הִיא** – כמו שאסרו לגבי רשות הרבים
ורשות היחיד לעמוד ברשות אחת ולשתות ברשות אחרת, כן הדין
גם בכרמלית שאסור לעמוד בה ולשתות ברשות הרבים ורשות
היחיד. **אִמָּר רַבָּא, הרי הִיא גּוֹפֵא גְזִירָה** – האיסור להכניס מרשות
הרבים או מרשות היחיד לכרמלית ולהיפך אינו אלא גזירה דרבנן,
ואם כן אפילו אם אכן יכניס את הכלי, יהיה איסורו רק מגזירה
דרבנן, **וְאֵין נִיקֻם וְנִגְזֹר גְזִירָה לְגִזְרָה** – וכי נעמוד ונגזור שלא
יעמוד ברשות היחיד או רשות הרבים וישתה בכרמלית, שמא
יכניס את הכלי אליו, והרי זו גזירה לגזירה. **אִמָּר אֲבִי, מֵאִי אֲמִינָא**
לָהּ – מניין למדתי לומר שגם בכרמלית גזורים שמא יביאנו אצלו,
מִדְּבָרֵינוּ – ממנה ששנינו במשנתנו

הגמרא מביאה תירוץ נוסף: **רִישׁ לְקִישׁ אִמָּר, לְעוֹלָם לֹא תִתְּלִיף**
ותאמר שרבי יהודה חזר בו מדבריו במשנתנו, **וְהִכָּא בְּמֵאִי עֲסָקִינִן**
– וכאן במשנתנו במה אנו עוסקים, **בְּכִיחוֹ** – בליחה שנתלשה מגופו
לפיו מחמת חולי השיעול, שאף שלא היפך בה עומדת היא
להוצאה מפיו, ומשום כך אמר רבי יהודה שכבר משנאספה בפיו,
נחשבת למשא. מקשה הגמרא על תירוצו של ריש לקיש: **וְהִתְנִיא**
– והלא שנינו בברייתא, **רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בִּיחוֹ וְנִתְּלַשׁ לֹא יִלֵּךְ**
ארבע אמות עד שירוק, **מֵאִי** – מה היא כוונת הברייתא. **לֹאֹ רֹוֹק**
וְנִתְּלַשׁ – האם אין כוונתה לשני דברים, כלומר, שאם הודמן לו
בפיו כיח או רוק שנאסף בפיו, לא ילך ארבע אמות עד שירוק.
נמצא שאף ברוק אמר רבי יהודה שאין צריך בו היפוך, וחזרה
הסתירה מדבריו האמורים במשנתנו למה שאמר במשנה בכלים.
מתרצת הגמרא: **לֹאֹ, אין כוונת הברייתא לשני דברים, אלא**
כוונתה לדבר אחד, כלומר, בִּיחוֹ וְנִתְּלַשׁ לא ילך עמו ארבע אמות
ברשות הרבים ואף שלא היפך בו, אבל ברוק דווקא אם היפך.
מקשה הגמרא: **וְהִיא תְּנִיא, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בִּיחוֹ שְׁנִתְּלַשׁ וְכֵן רֹוִקוּ**
שְׁנִתְּלַשׁ לֹא יִתְּלַף אֲרָבַע אֲמוֹת עַד שְׁיִרוֹק, הרי שאף ברוק לא צריך
רבי יהודה היפך. אֲלֵא כְּתוּבָתָא בְּרִשְׁנֵינִי מְעִיקָא – אלא ברור
שעלינו לחזור לתירוצו של רבי יוחנן, שרבי יהודה חזר בו מדבריו
במשנתנו.

לאחר שעסקה הגמרא בדין כיח לענין הוצאה בשבת, מביאה
הגמרא מאמר העוסק בכיח לענין כבוד רבו: **אִמָּר רִישׁ לְקִישׁ, אדם**
שהשתעל והעלה בִּיחַ בְּפָנֵי רְבוֹ, חֵיב מִיתָה בְיַד שָׁמַיִם, שְׁנֵאֲמַר בֵּין
הדברים שאומרת התורה על עצמה, בְּלִי מִשְׁנָאִי אֲהָבוּ מוֹת' (משל)
ח לז, אֵל תִּקְרִי (ל) מִשְׁנָאִי אֵלֵא (ל) מִשְׁנָאִי, כלומר, הפסוק אינו
עוסק בשואל התורה עצמו, אלא במי שמשניא את התורה על
אחרים, ואומרת התורה, אלה המשניאים אותי על ידי דברים
מאוסים ששייכת בהם אנינות דעת, אהבו מות, כלומר, אוהבים
הם את המות ומאבדים את נפשם, והיינו הכח בפני רבו, שעושה
דברים מאוסים בפני רבו ועל ידי כן מזולז בתורה ומתחייב מיתה.
שואלת הגמרא: וְהֵא מֵינִם אֵינִם – והלא הוא אנוס להשתעל,
והכיח בא לפיו על כרחו על ידי חולי או צינה. משיבה הגמרא: בִּיחַ
וְכֵן אֲמַרְיִין – כשרק את הכיח בפני רבו נאמרו דבריו, שעל כך
אינו אנוס, שהיה לו לרוק אותו אחר שהסתלק מלפני רבו או
להבליעו בכסותו.

משנה

משנתנו דנה באדם העומד בשבת ברשות אחת ומושיט צוארו
לרשות אחרת ושותה שם, ומבארת את האופן האסור והמותר
בזה: **לֹא יַעֲמֹד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וְיִשְׁתֶּה מִשְׁקָה בְּכָלִי בְּרִשּׁוֹת**
הָרַבִּים על ידי שיושיט צוארו לרשות הרבים, גזירה שמא יכניס
אליו את הכלי ויתחייב חטאת. וכן לא יעמוד אדם בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים
וְיִשְׁתֶּה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, שמא יוציא אליו את הכלי, **אֲלֵא אִם בֵּין**
הַבָּנִים רָאשׁוֹ וְרֹוֹב לְמָקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתֶה, שאז אין לחשוש שיכניס

עירובין דף צט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קמא

גשמים המקלחים מן המזחילה, כשהוא עומד ברשות הרבים וקולט
את המים בידו או בכלי כשהם בגובה של למטה מעשרה טפחים
[ציר א 8], ואולם אסור להצמיד את פיו או את הכלי לקצה
המזחילה ולקבל שם מים, גם אם קצה המזחילה אינה גבוהה
עשרה טפחים מקרקע רשות הרבים. והטעם משום שהמזחילה
נחשבת רשות היחיד כמו הגג, שהרי היא סמוכה לגג [שהוא רשות
היחיד] בפחות משלשה טפחים, והרי זה כמוציא מים מרשות
היחיד ומביאם לרשות הרבים שבה הוא עומד.
המשנה ממשיכה: וכן הצינור שפיו מרוחק מהגג שלשה טפחים,
מכל מקום שותה, כלומר אם פי הצינור נמצא בתוך עשרה טפחים
מקרקע רשות הרבים, מותר אף לצרף, כלומר להצמיד את פיו או
את הכלי לפי הצינור ולקבל כך את המים [ציר ב 8]. והטעם
שכיון שפי הצינור מרוחק מהגג שלשה טפחים ומעלה, וגם הצינור
עצמו אינו רחב ארבעה טפחים, נחשב פי הצינור מקום פטור,
ומותר להוציא ממקום פטור לרשות הרבים. אולם אם פי הצינור
נמצא מעל עשרה טפחים מקרקע רשות הרבים, מותר לקלוט מים
מהאוויר כמו במזחילה, אבל אסור להצמיד את פיו או את הכלי
לפי הצינור ולקבל ממנו את המים, משום שחכמים חששו שמא
יהיה הצינור רחב ארבעה טפחים ודינו רשות היחיד ונמצא מוציא
מרשות היחיד לרשות הרבים.

גמרא

הגמרא דנה בענין קליטת מים מהמזחילה. שנינו במשנה: קולט
אדם מן המזחילה [שפיה גבוה] פחות מעשרה טפחים [ומקרקע
רשות הרבים]. מדייקת הגמרא: קולט אין אכל מצרף לא, כלומר
המשנה התירה דווקא לקלוט מים המקלחים מהמזחילה לאחר
שהגיעו לאויר, אבל לא התירה לצרף את פיו או את הכלי לפי
המזחילה ולקבל ממנה את המים [ציר ג 8]. מבררת הגמרא: מאי
מצרף? מדוע צירף אסור. אמר רב נחמן, הקא – כאן במשנתנו,
במזחילה הקבועה בקיר הבית פחות משלשה סמוך לנג עקבין, דכל
פחות משלשה סמוך לנג כנג דמי – דינו כדיון הגג, כלומר רשות
היחיד, ואם יצמיד לה כלי ויקבל המים, נמצא מוציא מרשות
היחיד לרשות הרבים.
הגמרא מביאה ראייה לדין זה מברייתא: תניא נמי הכי – וכך גם
שנינו בברייתא, שעוסקת בשני בתים של שני בני אדם צמודים זה
לזה, אלא שגג של אחד הבתים גבוה מהגג הסמוך לו, ומדובר
שבעלי הבתים לא עשו עירובי חצירות ולכן אסור להוציא חפץ
מגג חבירו ולהביאו לגגו. עומד אדם [בעליו של הבית הנמוך]
ברשות היחיד, כלומר על גגו ומנבית ידו למעלה מעשרה טפחים עד
שירד מגיעה לפחות משלשה סמוך לנג, וקולט את המים הנשפכים
מגג חבירו [ציר ד 8]. וכלבד שלא יצרף את ידו לגג ויקבל ממנו
את המים. וזו ראייה לרב נחמן שצינור הסמוך לגג פחות משלשה
טפחים דינו כגג, והמצרף ידו לשם כמצרף לגג. תניא אידך – שנינו
בברייתא אחרת, לא יצמיד אדם [בעליו של הבית הנמוך] ברשות
היחיד כלומר על גגו, ומנבית ידו למעלה מעשרה טפחים לפחות
משלשה סמוך לנג ויצרף את ידו או את הכלי לגג ויקבל את המים.
אכל קולט הוא מהאוויר את המים הנשפכים מהגג ושותה.
הגמרא דנה באופן ההיתר לצרף כלי לצינור. שנינו במשנה: מן
הצינור המרוחק מהגג שלשה טפחים מכל מקום שותה, בין אם
קולט מהאוויר ובין אם מחבר את הכלי לפי הצינור. תניא – שנינו
בברייתא, אם יש צינור ארבעה על ארבעה אסור לצרף את הכלי
לפי הצינור ולקבל משם מים, אף אם פי הצינור נמצא בתוך עשרה
לקרקע רשות הרבים, מפני שהוא כמוציא מרשות לרשות, שהרי
הצינור כרמלית, והוא מוציא מים מכרמלית לרשות הרבים.

משנה

משנתנו עוסקת בדליית מים מבור הנמצא ברשות הרבים לתוך
בית העומד בסמוך לו, וכן בהשלכת אשפה מהבית לאשפה
העומדת ברשות הרבים: פור מים הנמצא ברשות הרבים סמוך

וכן בנות, ועל כרחנו צריכים אנו לומר שהגת היא כרמלית וכגון
שמחיצותיה גבוהות משלשה ועד עשרה טפחים, כי אם אינן
גבוהות שלשה והיא רשות הרבים או שהן גבוהות עשרה והיא
רשות היחיד, וכוונת המשנה לומר שלא יעמוד אדם ברשות
היחיד וישתה ברשות הרבים או להיפך, הלא כבר שמענו זאת
מתחילת המשנה 'לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתה ברשות
הרבים, ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד', אלא ודאי היא
כרמלית, ויחידשה המשנה בדין זה שלא יעמוד אדם ברשות
הרבים ויושיט את צוארו לגת שהיא כרמלית וישתה מהין, לפי
שגם בכרמלית גזרו. וקא אמר, אין ראייה מתיבות 'וכן בגת' שגזרו
גם בכרמלית, כיון שהן לא נאמרו לענין שבת, אלא לענין שתיית
עראי מהין שבת בלי להפריש מעשר. וכן אמר רב ששת, 'וכן
בנות' לענין מעשר.

הגמרא מביאה את המשנה בה נאמר דין גת לענין מעשר: דתני
במשנה (מעשרות פ"ד מ"ד) העוסקת בדין שתיית עראי ושתיית קבע
לענין חיוב מעשר. שותין על הגת, כלומר, רשאי אדם לעמוד בתוך
הגת ולשתות מהדין קודם שירד לבור שעדיין לא נגמרה מלאכתו,
בין אם מזג את היין במים חמים ובין אם מזג צוננים – במים צוננים,
ופטור מן המעשר, שכל זמן שלא הוציא את היין מחוץ לגת אין זו
שתיית קבע אלא שתיית עראי, דבר רבי מאיר. רבי אלעזר בר
צדוק מתיב במעשר אם מזג במים ובין חמים ובין צוננים, משום
שלדעתו המזיגה במים מחשיבה את השתיה לקבע ולא מועילה
עמידתו בגת להחשיבה כעראי. והכמים ואמרי, על החמין – אם
מזג את היין במים חמים, תיב במעשר, כי המזיגה במים חמים
מוכיחה שברעתו לשתות את כל היין שמוזג, שהרי אם לא ישתה
את הכל לא יוכל להחזיר את הנותר לגת, כיון שהמים החמים
מקלקלים את היין, ולכן נחשבת מזיגה מזיגה של שתיית קבע. ועל
הצונן – אולם אם מזג את היין במים צוננים, פטור ממעשר, מפני
שמחזיר את הנותר, כלומר, יתכן שישתה מעט ויחזיר את הנותר
לגת, ולכן כל מה שהוא שותה נחשב כשתיית עראי.

מעתה, משנתנו ששנינו בה 'וכן בגת' וביאר רבא שדין זה אמור
לענין מעשר, כך ביאורה, כמו שלענין שבת לא יעמוד אדם
ברשות אחת וישתה ברשות אחרת אלא אם כן הכניס ראשו ורובו
למקום שהוא שותה, כי בהושטת הצואר בלבד יש לחשוש שמא
יביא את הכלי לרשות שעומד בה, כך אף בגת לענין מעשר, לא
יעמוד אדם מחוץ לגת ויושיט צוארו לגת וישתה בלא לעשר,
אלא אם כן הכניס ראשו ורובו לתוך הגת, כי בהושטת הצואר
בלבד, יש לחשוש שמא יוציא את היין מחוץ לגת וישתה, ושתייתו
שם היא שתיית קבע שהיית במעשר, ונמצא ששותה טבל. וכיון
שלא חילקה משנתנו באופן מזיגת היין, משמע שאם הכניס ראשו
ורובו, מותר בין בחמין בין בצונן וכשיטת רבי מאיר.

משנה

בזמנם היו גגות הבתים ישרים ולא בשפוען והיתה עליהם שכבת
טיט. בקצה הגג הפונה לרשות הרבים היו מרזבים קטנים (נקבים)
רבים, שדרכם היו המים יוצאים מהגג. מתחת לשפת הגג היה
קבוע, בשיפוע לאורך הקיר, כעין מרזב הנקרא 'מזחילה'. המים
שיצאו מהנקבים היו נאספים במזחילה וממנו היו מקלחים לרשות
הרבים. בדרך כלל, היה פי המזחילה שממנו מקלחים המים, סמוך
לשפת הגג פחות משלשה טפחים, ולכן המזחילה נחשבת מחוברת
לגג והיא נחשבת לרשות היחיד כדיון הגג.
יש שלא היו משתמשים במזחילה להוצאת המים מהגג, אלא הגג
היה מעט משופע באופן שכל המים היו נגרים למקום אחד בקצה
הגג ושם היו מתקנים מרזב 'צינור' בלשון המשנה שקצו האחד
בגג וקצו השני [שדרכו מקלחים המים] בולט לאויר רשות הרבים
לפחות שלשה טפחים מהגג, כדי להרחיק את קילוח המים מהקיר
כמה שיותר.

משנתנו עוסקת באדם שעומד ברשות הרבים ורוצה לקלוט מי
גשמים היורדים מגג הבית ומקלחים לרשות הרבים: קולט אדם מי

ויהיה גובהה פחות מעשרה טפחים ובאופן זה דינה כרמלית, או
 שתינטל לגמרי ויהיה המקום רשות הרבים וימשך לזרוק לתוכה,
 ונמצא מוציא מרשות היחיד לברמלית או לרשות הרבים, והאמר
 רבין בר רב אדא אמר בשם רבי יצחק, מעשה במכבי אחד סתום,
 כלומר רחוב שבראשו האחד מחיצה של חצירות הבתים, ובני
 החצירות יוצאים דרך המבוי לרשות הרבים הנמצא בראשו השני.
 בשני צידי הרחוב יש מחיצות, והיינו שצידו אחד כלה לים ושפת
 הים גבוהה עשרה טפחים, וצידו אחד כלה לאשפה הגבוהה עשרה
 טפחים וצידו ה', וכן מעשה לפני רבי ושאלוהו האם דינו כדון מבוי
 סתום שהתירו לטלטל בו על ידי לחי או קורה ביציאה לרשות
 הרבים. ולא אמר בו לא איסור ולא היתר, כלומר רבי לא אסר
 לטלטל בו אך גם לא התיר. מבארת הגמרא: היתר לא אמר בו –
 רבי לא רצה להתיר לטלטל בו, והיישגין שמה תנצל האשפה
 ותבטל המחיצה שמצד זה, ויעלה הים שיתון – או שהים יתרחק
 כרוחב פרסה או יותר, על ידי שהים יעלה לשפתו טיט ורפש
 וייתייבש ויתבטלו המחיצות של הים. אך גם איסור לא אמר בו,
 דהא קיימין מחיצות – שהרי עתה המחיצות קיימות. ואם כן מדוע
 במשנתנו לא חשש רבי שמא תינטל האשפה ותעשה כרמלית,
 ותאסר שפיכה לאשפה בשבת.
 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – רבי חשש שמא תינטל האשפה
 שהיתה דיתיד – של אדם אחד והיא אמנם עשויה להינטל, אבל
 הא – משנתנו עוסקת באשפה דרבנים שאין הדרך לפנותה.

משנה

המשנה מבארת דין טלטול תחת האילן: אילן שהיה מיסד על הארץ
 – שענפיו נוטים למטה מכל צדדיו סביב עד סמוך לארץ, ובאמצעו
 נוצר חלל בגובה עשרה טפחים, אם אין קצה נופו – ענפיו ועליון
 נבית מן הארץ שלשה טפחים, ונחשב כמחובר לארץ משום דין
 לבד (צידו 2), מטלטלים תחתיו, שהענפים נחשבים כמחיצה, והרי
 זה כרשות היחיד המוקפת מחיצות שמותר לטלטל בתוכה.
 המשנה מבארת דין ישיבה על שרשי אילן: שרשי יוצאים מן
 הקרקע ונביתים מן הארץ שלשה טפחים וצידו ה', לא ישב עליהן
 במקום גובהם, שנחשבים כאילן שאסרו חכמים להשתמש בו.
 אבל כשנמוכים משלשה טפחים, הרי הם כקרקע ומותר לישוב
 עליהם.

גמרא

הגמרא מגבילה את ההיתר לטלטל תחת האילן: אמר רב הונא
 בריה דרב יהושע, אין מטלטלין בו – (תחת אילן זה) יותר מארבע
 אמות, כשהשטח שתחת האילן יתר מבית סאתים – (מקום הראוי
 לזריעת סאתיים), ואף כשנטעו לשם תשמיש שתחתיו. שואלת
 הגמרא: מאי טעמא אין מטלטלים בו, והרי כל היקף מחיצות לשם
 דירה אף גדול ביותר, רשות היחיד גמור הוא ומותר לטלטל
 בכולו, ולא נאמר איסור טלטול ביותר מבית סאתים אלא בגינה
 וקרפף, שהם אינם מוקפים לשם דירה, כמבואר במשנה לעיל (יח).

לביט וחוליותיו – (תולית העפר שעל שפת הבור) נבית עשרה
 טפחים מקרקע רשות הרבים, משלשלים דלי מחלון הבית שעל
 גביו (על גבי הבור) לתוכו ומטלאין היינו בשבת ומכניסים את הדלי
 עם המים לבית, משום שהבור הוא רשות היחיד ומותר להכניס
 מרשות היחיד לרשות היחיד. אשפה הנמצאת ברשות הרבים סמוך
 לבית שגובה עשרה טפחים, חלון שעל גביו – על גבי האשפה
 שופכין לתוכה (מהחלון לאשפה) מים בשבת, כיון שהאשפה
 גבוהה עשרה הרי היא רשות היחיד כמו הבית.

גמרא

הגמרא דנה במילוי מים בשבת מהבור דרך החלון. שנינו במשנה:
 בור ברשות הרבים וחוליותו גבוה עשרה טפחים, חלון שעל גביו
 ממלאים ממנו בשבת. מקשה הגמרא: במאי עסקינן – באיזה אופן
 מדברת המשנה, אילימא בסמוכה – אם נאמר שהבור וחוליותו
 סמוכים לבית בפחות מארבעה טפחים, למה לי חוליא עשרה –
 מדוע צריך שהחוליה תהיה גבוהה עשרה טפחים מקרקע רשות
 הרבים, הלא אף אם חולית הבור אינה גבוהה עשרה טפחים, מכל
 מקום הבור הוא רשות היחיד כיון שמן הסתם הוא עמוק עשרה
 טפחים, ונמצא שהוא מכניס מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות
 הרבים אינה מפסיקה ביניהם, שכיין שהמרחק שבין הבור לבית
 הוא פחות מארבעה הרי שהוא מקום פטור, ומותר להעביר
 מרשות היחיד לרשות היחיד דרך מקום פטור.

מתרצת הגמרא: אמר רב הונא, האם במאי עסקינן – משנתנו
 עוסקת במופלגת מן הכותל ארבעה – בבור וחוליותו הרחוקים
 מקיר הבית ארבעה טפחים, ומעמא דאיכא חוליא עשרה – והטעם
 שמותר לדלות מים מהבור ולהכניס לבית דווקא משום שחולית
 הבור גבוהה עשרה טפחים מקרקע רשות הרבים, באופן שהדלי
 עם המים יוצא מהבור שהוא רשות היחיד, ועובר ברווח שבין
 הבור לבית, ואף שהרווח הוא ארבעה טפחים מכל מקום כיון
 שהדלי עובר למעלה מעשרה הרי זה מקום פטור, ונמצא מכניס
 את הדלי מרשות היחיד לרשות היחיד דרך מקום פטור. הא ליכא
 חוליא עשרה – אבל אם לא היתה חולית הבור גבוהה עשרה
 מקרקע רשות הרבים, אסור לדלות מים מהבור בשבת, שהרי קא
 מטלטל את הדלי עם המים ברשות היחיד – (הבור) לרשות היחיד
 (הבית) דרך רשות הרבים – הריחוק שבין הבור לבית שעד גובה
 עשרה טפחים נחשב לאויר רשות הרבים.

הגמרא מביאה תירוץ נוסף: ורבי יוחנן אמר, אין צורך להעמיד את
 המשנה בבור המרוחק מקיר הבית ארבעה טפחים, משום שאפילו
 תימא בסמוכה – שהבור סמוך לבית בפחות מארבעה טפחים, הא
 קא משמע לן – משנתנו מחדשת דבור וחוליותו מצטרפין לעשרה –
 שאף אם הבור בלי החוליה אינו עמוק עשרה טפחים, מכל מקום
 אם יש עשרה טפחים מקרקעית הבור עד סוף החוליה, נעשה
 הבור רשות היחיד.

שנינו במשנה: אשפה ברשות הרבים וכו' גבוהה עשרה טפחים חלון
 שעל גבה שופכין לתוכה מים בשבת. הגמרא דנה בזריקת מים
 לאשפה בשבת. שואלת הגמרא: ולא היישגין שמה תנצל אשפה